

УЧИТЕЛЬСЬКЕ СЛОВО

Орган „Взаїмної помочи галицьких
і буковинських учителів і учительок“.

Редагує: Комітет.

Відвічальний редактор:
НЕСТОР ПШЕПЮРСЬКИЙ.

Річник I.

Ч. 5. Львів, 1. Січня 1913.

Адреса Редакції і Адміністрації:
Львів, ул. Скарбківська ч. 33. II. пов.

З М І С Т:

Під Новий рік.

Ago: Нумо до праці — до злуки!
(кінець).

M-ий: Гарні цвітки з ниви нашого
шкільництва.

Вшануймо нашу національну честь,
вшануймо наше становище!

О. Михайлишин: Артикул 34.

Програма і інструкція для органі-
заційної діяльності Відділів
окр. Т-ва „В. П. У.“

О. Л.: Зайва морока.

Jacek Soplica: Як відбувають ся
в нас конференції окружні.
(Допись із Скольного).

Дописи з краю.

З учительських віч і зборів.

Вісти з Відділів окружних.

Закордонна Україна.
(Декілька дат із шкільництва
і життя-буття вчителів).

Всячина.

Переписка Редакції.

Оголошення.

Львів 1912.

З друкарні „Діла“ Львів, Ринок 10. (Дім „Просьвіти“).

Приймається ся передплата на „Письмо з Просьвіти“

на рік 1913.

Орган Тов. „Просьвіта“ є необхідним провідником в просьвітно-організаційних справах. „Письмо з Просьвіти“ виходить раз на місяць в обемі 32 стор. друку і містить: 1) статі в справах організації просьвітної роботи; 2) статі на ріжнородні теми відносно народної осьвіти і вихованя; 3) огляди просьвітно-організаційного руху на всіх українських землях; 4) огляди просьвітно-організаційного руху серед чужих народів; 5) Огляд діяльності Головного Виділу Тов. „Просьвіта“, його філій і читалень; 6) огляд популярних видавництв; 7) інформаційний відділ в справах просьвітно-організаційних.

„Письмо з Просьвіти“ є конечним в руках кожного громадянського діяча і робітника на народній ниві; орган Тов. „Просьвіти“ мусить находити ся в кожній філії і Читальні „Просьвіти“, його повинні передплачувати усі інші народні організації.

Адреса Редакції і Адміністрації: **Львів, ринок ч. 10.**

В адміністрації можна набути по ціні 3 кор. за примірник брошуровані річники „Письма з Просьвіти“ з рр. 1909, 1911 і 1912.

ПЕРЕЧИТАЙТЕ УВАЖНО!

У Львові виходить нова українська газета з численними образками, п. н.:

„ДОБРА НОВИНА“

народна часопись, присвячена ширеню просьвіти і науки та суспільним і господарським справам.

„ДОБРА НОВИНА“ призначена для широких народних мас. Подає в найприступнійшій формі статі просьвітні, популярно-наукові, суспільні і господарські, вістки з біжучого політичного життя, важніші події з цілого сьвіта, письма з краю і Америки, поради і поученя, образки, повістки, оповіданя, вірші, сьміховинки, загадки і т. и.

„ДОБРА НОВИНА“ виходить покищо що два тижні, а опісля буде виходити **кожного тижня.**

„ДОБРА НОВИНА“ коштує на цілий рік в Австрії 4 К., в Німеччині 4 марок, в Росії 2 рублі, в Америці (в Спол. Державах і в Канаді) 1 доляра і 50 центів.

Хто сейчас пришле гроші на „ДОБРУ НОВИНУ“, дістане **зовсім даром** дуже гарний і цікавий **Календар на 1913 рік.**

„ДОБРУ НОВИНУ“ повинні замовити собі всі товариства, **кожда читальня і кождий, хто тільки вміє читати.**

Гроші і письма для „ДОБРОЇ НОВИНИ“ посилайте на адресу:
„Добра Новина“, у Львові, *улиця Різбарська ч. 5. (Lemberg, Austria.)*

Виходить
1. і 15. кождо-
го місяця.

Редакція,
Адміністрація
і Експедиція
у Львові,
ул. Скарбківська
ч. 33. II. пов.

УЧИТЕЛЬСЬКЕ СЛОВО

орган „Взаїмної Помочи галицьких
і буковинських учителів і учительок“.

Річна передпла-
та вносить:
для Австро-
Угорщини 8 К.
для Росії 4 р.
для Америки
і Канади 4 дол

Реклямації неопечатані вільні
від почт. оплати

Звичайні члени Товариства одержують журнал безплатно, а спомагаючі доплачують по 6 Кор. річно.

Під Новий рік.

Тривожно заповідаєть ся для нас рік 1913!

На політичному овиді Європи накопичують ся чим раз то густійші, темнійші, та грізнійші хмари...

Край наш опинив ся над берегом пропасти, бо під нинішну пору переживає він грізну, економічну кризу. Кредит підкопаний, промисл і торгівля в занепаді і клоняють ся до упадку, а дорожнеча зростає до нечуваних розмірів. Так і здаєть ся — начеб ми жили не в спокійній державі, а в якійсь кріпости, яку премошний ворог завзявсь заморити голодом. Словом — переживаємо війну в часі мира...

І серед таких то сумних і важких обставин доводить ся нам стрічати новий рік.

„Новий Рік!“... Скільки то надій вяжеть ся із тим чарівним словом? Поодинокі члени суспільности, а то й цілі товариства і організації придають новому рокови особливше значіне, леліючи в собі надію, що чейже бодай з приходом його настануть „гарнійші часи“, змінять ся відносини і між людьми зацарить гаразд.

У сьому згляді не становить виїмки і 15 тисячна армія галицького, народнього учительства. І воно, сердешне, з приходом нового року леліє в собі сесю певну надію, що ось то бодай тепер настануть для нього „ліпші“ часи, змінять ся обставини, здійснять ся його задушевні бажаня, зреалізують ся його оправдані домаганя — як вислід минулорічної, завзятущої і розпучливої боротьби. Воно — голодне й заголюкане — із завмиранем серця і в повній надії дожидає від нового року гостинця у виді поліпшення долі, підвисшеня платні. Надієть ся — що бодай з приходом нового року матиме за що і по людяному прокормити свої голодні сім'ї, з'одягнути у приличнійшу одежину своїх, на пів нагих, діточок.

Надіємось ми всі — і то без огляду на се, що та надія рік річно нас заводить, що „нові роки“ — замість сподіваного гаразду — приносять нам звичайно і здебільш лишень самі розчарованя, а то й болючі противеньства!

І рік 1913 стрічаємо певною надією, надією на гарнійшу будуччину. Всі ми бажаємо собі взаїмно здійсненя наших мрій і домагань — бодай у сьому році. Одначе до задушевних бажань — як противеньсто — стає нам перед очима марево невмолимої дійсности. Бо — розглянувшись гаразд серед обставин — і чогож ми, галицько-народне

учительство, надіятись можемо від року 1913? Здійснення наших домагань?

Не хочемо бути пессимістами; зазначимо одначе виразно, що обставини вказують як раз на щось иньшого, противного...

Знаємо, що зреалізоване наших домагань безпосередно зависиме лишень від нашого Союму, а посередно — і від Ради державної. Про се, щоби галицький Союм вже в р. 1913 задосить вчинив нашим оправданим домаганям — навіть мріяти не можна; а за причинами сього не треба далеко глядіти.

Як довідуємось — то галицький Союм має зібратись в січні с. р. Та він збереть ся лишень в ціли переведеня виборчої реформи, лишаючи осторонь иньші справи. Досьпіе виборча реформа і зістане ухваленою — Союм розв'яжуть, щоби перевести нові вибори на основі нової виборчої ординації. Не зістане-ж полагодженою виборча реформа, — опять Союм розв'яжуть.

Сяк чи так отже станеть ся — ми, народне учительство, мусимо бути на кожду евентуальність приготуваними. Нові союмові вибори являють ся доконечністю, треба отже заздальгідь подбати о се, щоби вони нас не заскочили нечаяно, не захопили неприємними. Нам треба зрозуміти, що нар. учительство, під нинішну пору, становить поважний чинник в суспільному житю. З'організоване у своїх станових товариствах — воно творить силу, з якою так всі політичні партії, як і децидуючі чинники, мусять поважно числитись.

В нас сила вже є, вона лишень приспана. Нашим обовязком отже є, щоби ми сесю силу розбурхали з дрімоти і вихіснували до наших цілий. А до сього — як не мож краще — надаєть ся власне нинішна пора і політична ситуація.

Нам ніяк не можна оставати позаду иньших, не можна із заложеними руками і спокійним поглядом приглядатись розгарови загальної боротьби та надіятись, що хтось иньший нам допоможе. Ні! Як що ми самі собі не поможемо, то помочи ні відкіля надіятись нам не можна, бо в нинішних часах кождий дбає сам про себе!

Від тепер вже приготуємось до виборчої боротьби, мостімо шлях на прихід кращої долі. Ідімо в народ, отвираймо йому очи на дійсний стан річи. Хай нас нігде не бракне: в читальні, на всіляких сходинах, в часі всіляких викладів, відчитів. Такі нагоди треба нам доконьче вихісновувати, а тим чином, входячи в контакт з народом, підготовлювати терен на прихід виборчої кампанії. А народ певне піде за нами, бо він вже пізнав — „хто йому стрик, а хто колом в бік“...

Ми мусимо заздальгідь подбати о се, щоби до нового Союму увійшло бодай кількох (на разі) представників народнього учительства. В тій ціли вже тепер мусимо розглянутись за власними кандидатами на послів.

До праці отже, до боротьби! Подбаймо про се, щоби нар. учительство при найблизших виборах дало посьвідку власної могутости і політичної зрілости. Хвиля сеся являєть ся для нас переважною; і як шо ми тепер занедбаємо нагоду і переспимо її — наслідки усього будемо мусіли приписати лишень самим собі.

І ще одно: у так переважній хвилі — не розбивайтесь на гуртки, а кріпімісь і лучімісь цупко організаційними звенами, якими є два наші краєві товариства, себ то „Взаїмна Поміч Учит.“ і „Związek nauczycielstwa ludowego“. Лишень в організації сила! Найліпшою посьвідкою сього є заходи деяких темних духів, які своєю кертичною ро-

ботою бажалиб нас розлучити, розбити, а там — і вихіснувати, та лишити на поталу долі.

Отже з приходом нового року спішимо до Вас, Товариші і Товаришки з бажаннями: витреваня у сесій загальній, переважкій боротьбі, вийти з нього побідниками. А як що таке збудеться — чого всім із щирого серця бажаємо — тоді й мати мемо нагоду побажати собі взаємно наслідків боротьби і довголітних, а дотепер безхосенних нам, змагань.

До злуки отже, до боротьби, бо время люте! Тяммо — що нашу долю держимо у власних руках, тож не допустімо до сього, щоб вона під нинішну переважну хвилю — не висмикнулася нам із рук!

Ago.

Нумо до праці — до злуки!

(Кінець.)

Тож до діла Товариші і Товаришки! Приложімо рук, а здобудемо кращу долю, — здобудемо пошану. Покажімо, що ми в сьому році потрафимо згуртувати у „Взаємній Помочи“ всіх товаришів, — і що поза організацію остануть лишень самі здекляровані ренегати. Се наш найперший становий обовязок.

Як се зробити? — питає не один. — Діло просте і легке:

Нехай кождий член „Взаємної Помочи“ постановить собі приєднати для організації одного члена будь то зовсім нового, будь то такого, який перестав сповняти членські обовязки. Тоді число наше зросте у двоє, станемо сильні.

Се є невідклична конечність.

Не лишаймо веденя і ширеня організації самим Виділам окружних Відділів, але працюймо над сим всі, без виїмків, бо дуже часто одно приятельське слово значить більше, — чим поклики і зазиви Управи.

А коли згуртуємо всіх товаришів(шок) в нашому товаристві — то подбаймо про те, щоби кождий товариш найшов в організації якесь діло, щоби кождий був все чинний, мав все якийсь обовязок до сповнення. Се вже буде обовязком Відділів окружних подбати про те, щоби раз згуртовані товариші(шки) не виступали більше з організації — щоби зросли ся з нею, щоби організація стала невідлучною частиною кождого учителя з'окрема і всіх разом, — щоби організацію нашу не становили статуті та головна Управа із своїми бюрократичними чинностями, але всі ми, ціле українське учительство, бо ніщо иньше, а лишень ми самі представляємо силу.

Отсих кілька слів кидаю між вас Товариші і Товаришки не на се, щоби Ви їх перечитали, тай на сьому кінець; але на те, щоби дійсно вивести нашу організацію на ширший шлях.

Тому обовязком кождої повітової організації (Відділів окр.), кождого учителя щирої волі є: почати як найскорше організаційну акцію. Не відкладаймо сьої справи на пізнійше, бо се справа нагла. Найліпше буде, наколи в кождому повіті відбудуться в сій справі довірочні наради усього українського учительства. На сі наради треба запросити і доконче стягнути усе українське учительство, без огляду на

се, чи хто є членом організації чи ні, чи є обряду руського, чи латинського. На зборах треба доконьче виголосити відповідний реферат, після чого зобов'язати всіх, щоби до організації приступили, підписали членські заяви, зложили вписове, залеглі вкладки, та переслали усе те Дирекції. Точні звіти зі зборів треба поміщувати в органі „Взаємної Пом.“, „Учительському Слові“.

Другою важною річю є: виробляти сердечніші відносини між учительством. Всі ми повинні творити одну велику родину, повинні бути братами і сестрами і відповідно до сього уложити наші взаємні відносини. Всякі непорозуміння, гніви, обиди, обмови і т. п. повинні уступити з наших рядів раз на все. Їх місце повинні зайняти: прихильність, виrozumілість і взаємна пошана. На теж ми інтелігентні люди, щоби могли всякі непорозуміння у відповідній товариській формі без гнівів і обид полагоджувати.

На нас, як на учителів народа, є звернені очі усього суспільности, а які слідають за нашим позашкільним, так приватним, товариським, як і горожанським житем. Від нас, як від вихователів молодих поколінь домагається суспільність більше чим від інших станів, — домагається, щоби ми були взірцем всяких чеснот, — взірцем гідним наслідування.

Супроти таких домагань суспільности ми не повинні роптати, але противно ми повинні бути горді на наше визначне становище в суспільности, а до самоублагодороднення повинні зміряти повною силою пари. — Се наш другий становий обов'язок.

Сповнім сесі два обов'язки: Зорганізуємось і ублагороднімось всі, — а піднесемо наш стан на сесю уровень, на якій він повинен знаходитись.

М-ий.

Гарні цвіткі з ниви нашого шкільництва.

В педагогічній і становій пресі уже не раз підносили ся оправдані голоси, що Ради шкільні місцеві — се отверта і болюча рана на організмі народнього шкільництва. Вони не пособляють розвою наших шкіл, ба навіть розвій сей часто-густо тамують, кидаючи учительству в його змаганнях колоду під ноги. В таких обставинах, які тепер панують, воно ліпше й не може бути.

Ради шкільні місцеві, особливо у східній частині нашого краю, зложені часто з явних ворогів української народности, будьто з людей неграмотних або таких, що не доцінюють як слід ваги і значіння школи і просвіти для темного народу, — не можуть сповняти задачі, яку їм приписують шкільні закони.

Закон шкільний пр. з дня 23. мая 1895 (Дн. з. і р. кр. № 58) в §. 9. уст. 3. каже виразно, що Рада шк. місцева має „впливати дорогою заохоти і ради на родичів і опікунів, щоби дітий до школи посилали, та причиняти ся до виконання шкільного примусу“.

Наколи би Ради шк. місцеві бодай той оден обов'язок точно сповняли — ми могли-б сказати, що вони суть хосенні і потрібні. На ділі воно однак дієсь зовсім инакше: Вмісто дбати про фреквенцію, Ради шк. місцеві спричиняють еще її занепад, що — само собою розумієсь — відбивається некористно на науці шкільної дїтвори і на заходах учительства.

На доказ нашого твердження наведемо на разі факта з округа станіславівського, где примусу шкільного майже зовсім не виконується, а учительство загально нарікає на лихий стан фреквенції по школах. Цілі стоси виказів, предкладаних кожного місяця зарядами шкіл, лежать на полицях і на столах в канцелярії Ради шкільної окружної, та з того ніякого хісна нема. Рада шкільна окружна виходить мабуть з тої засади: „*chłopi ruskiemu nie trzeba oświaty, ergo nie należy zmuszać go do posyłania dzieci do szkoły*“, та о виконанє примусу шкільного зовсім не дбає, а Ради шк. місцеві у тім на прямі нічого не роблять. В виду таких обставин учительство безсильне.

Але перейдїм до заповіджених фактів.

I.

Село У з и н ь. Школа однокласова. Дітей обовязаних до науки шкільної 209, записаних 186. На першій ступені записаних 44 хлопців і 54 дівчат; з того до школи учащає 20 хлопців і 15 дівчат с. є. разом 357%. А чому? Бо Рада шкільна місцева решту увільнила, а Рада шк. окр. дивиться на се через пальці. Взагалі на всіх ступенях науки фреквенція так лиха, що ледво $\frac{1}{3}$ часть записаних учащає до школи.

Склад Ради шкільної місцевої: 3 селян (між ними оден латинник), трьох ОО. Dominikanów z Jezupola (quo titulo? — запит зецера), гр.-кат. парох і учитель. Предсідатель: селянин Гринь Устївський. Секретар Ради: ks. Benedykt Prokop, przeor ОО. Dominikanów w Jezupolu.

Із тої Ради місцевої вплинуло до Ради шк. окружної в Станіславові письмо, зладжене „*ręką przewielebnego księdza przeora*“. Позаяк се письмо дуже характеристичне, наводимо його дослівний зміст:

L. 17. Do Świątnej c. k. Rady szkolnej okręgowej w Stanisławowie!

O D P I S

Protokołu z posiedzenia Rady szkolnej miejscowej w Uzinie odbytego dnia 28. września 1912 r.

Obecni:

Hryń Uściński, przewodniczący
Ks. Benedykt Prokop, przeor
Ks. Piotr Jankiewicz, proboszcz ob. gr.
P. T. Grzegorz Buczyński, nauczyciel szkoły w Uzinie
Franciszek Jasiński } delegaci Gminy
Iwan Boberski }

Na porządku dziennym:

- 1) Sprawa uwolnienia dzieci od uczęszczania do szkoły;
- 2) sprawa klasy nadetatowej i pomieszkania dla drugiej siły stosownie do pisma c. k. Rady szkolnej okręg. z dnia 20. września 1912 r. L. 1332/1;
- 3) Wnioski członków.

W sprawie uwolnienia od uczęszczania do szkoły zabiera głos P. T. Grzegorz Buczyński odzywając się z widocznym lekceważeniem innych członków Rady szk. miejsc.: „że należy wszystkie dzieci uwolnić“, następnie stawia wniosek formalny: „że sprzeciwia się wszelkim

uwolnieniom“. Przewodniczący za podaje spis dzieci, któreby należało uwolnić z ważnych przyczyn. W tej chwili P. T. Grzegorz Buczyński opuszcza salę i więcej na posiedzenie się nie jawia.

Rada szkolna miejsc. na przedstawienie przewodniczącego uwalnia od obowiązku uczęszczania do szkoły następujące dzieci:

Romana Grzesia s. Piotra z powodu nędzy skrajnej	
Marka Chudziaka ¹⁾ s. Maryi	” ” ”
Annę Bendus s. Aleksego	” ” ”
Paraskę Uścińską c. Wasyla — dotychczas nie uczęszczała obecnie za stara	
Annę Bażaluk c. Kościa z powodu ślepoty	
Magdalenę Boberską ²⁾ c. Iwana z powodu znacznego wieku	
Barbarę Uścińską c. Fedzia z powodu nędzy	
Kalinę Bojko c. Gabryela	” ”
Katarzynę Chudziak c. Paraški	” ”
Petronelę Chudziak c. Tymka	” ”
Annę Borkowską c. Michała	” ”
Katarzynę Chudziak c. Iwana	” ”
Anieleę Magnowską c. Michała za mała i nierozwinięta ³⁾	
Maryę Dziechciarz ⁴⁾ c. Andrzeja z powodu ślepoty	
Urszulę Borkowską c. Mikołaja z powodu słabowitości ⁵⁾	
Maryę Uścińską c. Hrynia z powodu znacznego wieku i ubóstwa ⁶⁾	
Anastazyję Bojczuk c. Piotra	” ” ” ”
Paraskę Dziechciarz c. Maksyma z powodu słabości	
Katarzynę Uścińską c. Procia	” nędzy
Hrynia Łehuna s. Mikołaja	” ”
Paraskę Radkowską c. Mykity	” znacznego wieku ⁷⁾
Juliana Grzesia s. Iłka z powodu nędzy	
Agatę Magnowską c. Katarzyny z powodu nędzy ⁸⁾	
Michała Bojko s. Semka	” ”
Xeńkę Korostil c. Pawła	” ”
Annę Korostil c. Pawła	” ”
Annę Chudziak c. Pawła z powodu nędzy służy w Dobrowlanach	
Maksyma Bojko s. Michała	” ”
Paraskę Ostapowicz c. Michała	” ”
Semka Bojka s. Michała z powodu niemoty ⁹⁾ .	

Rada szk. miejsc. oprócz wymienionych zwalnia na rok szkolny obecny od uczęszczania do szkoły dzieci urodzone w roku 1906 z powodu nierozwinięcia i nie udolności uczęszczania do szkoły.

2) Co do sali na klasę nadetatową odnośnie do pisma c. k. Rady szkol. okręg. z dnia 20. września b. r. L. 1332 Rada szkol. miejsc. zauważa i oświadcza, że izba na klasę nadetatową nie znajduje się w gminie, aby ją można było wynająć i aby była odpowiednią na uczelnię; ani też nie ma pomieszczenia dla drugiej siły nauczycielskiej.

Przy tem zauważa Rada szkol. miejsc., że obecna sala szkolna jest wystarczającą — a tylko Zarząd obecny szkoły chcąc koniecznie mieć drugą

¹⁾ Називає ся властиво: Худяк.

²⁾ Батько єї членом Ради шкільної місцевої.

³⁾ Се неправда.

⁴⁾ По руськи пише ся: Дихтяр.

⁵⁾ Здорова як мур і має вже 10 літ.

⁶⁾ Дочка предсідателя Ради шк. місцевої, заможного господаря.

⁷⁾—⁸⁾ Уже ходила на 4 степень.

⁹⁾ Минувшого року ходив на перший степень і говорив як всі діти.

się nadetatową — pragnie pomnożyć frekwencyę szkolną przymuszając do uczęszczania do szkoły dzieci — do nauki niezdolne — jak ślepe — mające wadę w mowie i t. p., przez co tylko cierpi nauka i rozwój innych dzieci do nauki zdolnych.

Na tem posiedzenie zakończono i protokół podpisano.

Uzin 28. września 1912.

Ks. P. Jankiewicz
Ks. B. Prokop

Hryń Uściński
Franciszek Jasiński

Iwan Boberski

Z Rady szkolnej miejscowej w Uzinie, dnia 1. października 1912.

печать

Гринь Усціньский.

C. k. Radzie szkol. okręg. w Stanisławowie — przesyła się odpis z protokołu z posiedzenia Rady szkol. miejscowej w Uzinie i zwrot aktu z dnia 20. września b. r. L. 1332/1
(Дальше буде).

**Вшануймо нашу національну честь, —
вшануймо наше становище!**

„Verba movent, exempla trahunt“.

Від кількох десятків літ — по цілій нашій Україні лунає клич: шануймо свою національну честь; говоримо всюди по українськи; обстоюймо при кожній нагоді за правами нашої рідньої мови, та власним приміром витворюймо в наших темних масах почуте власного достоїнства і самосвідомість, які є найкращим заборолом перед інвазією ворогів.

Клич сей не прогомнів безслідно Українська інтелігенція заворушилась, — і, йдучи шляхом палких закликів нашої преси, з розгаром рванулась до боротьби за права рідньої мови. Нам не треба хіба переказувати ходу подій і способів веденя ської боротьби, бо се все й так доволі гарно нам відоме; згадаємо тутечки лишень про саму боротьбу і про борців-патріотів, як також і про послідовні усьпіхи, а то й перепони у сій боротьбі.

Боротьба ся переважка і то тим більше, що загал українського населеня Галичини, пригнетений невідрадними обставинами, — приневолений в боротись о найменші навіть (як наші вороги кажуть: мало-важні і до сього ступня „малозначучі“, що про них — не то вже вести боротьбу — але навіть згадувати не варто), дрібниці. Згадатиб ось бодай про боротьбу о українські написи на правительственних і автономічних урядах, — український текст на залізничних білетах, виставлюване українських посьвідок ц. к. поч. урядами, — пошанівок і признане рівноправности українській мові всіми урядами і властями — і т. д. В кожній правоконституційній державі — такі „дрібнички“ кожної народности (заселюючої дану державу) бувають респектовані і в практиці вшановані. Лишень ми, Українці, — і то по обох боках кордону — находимо ся в такому невідрадному положеню, що навіть о такі „дрібнички“ мусимо зводити безвпинну боротьбу. Та коли наші закордонні братя зводять боротьбу о свої питомі права рідньої мови лишень з одним правлінням, з деспотичним царатом, — то ми, галицькі Українці, таку боротьбу мусимо зводити на два фронти: з правительством

австрійським і.. польським. Воно так і є, що в Галичині, підлягаючій австрійському правліню, майже неподільно править ще й „правительство польське“. Цивілізовані народи иньших конституційних держав не повірилиб може такому станови річи, — одначе на ділі — і на жаль — воно таки так і є!

Вести боротьбу на два фронти, головнож з пресловутими „польськими ржондами“ — се діло дуже важке, діло — яке вимагає багато посвяти, завзятости і витревалости, — та яке незвичайно абсорбує сили борців.

Та мимо сього перші леди зістали проломлені. Українська суспільність протоптала вже доволі широкий шлях у своїх змаганнях за обстоюванем прав рідньої мови, з якого вже її не заверне ніяка людська сила. Ходить лишень о се, щоби на шляху боротьби за національні права, права рідньої мови і признання нас, Українців, окремішньою, самостійною нацією — ставув муром у ряди увесь загал нашої суспільности, усі її верстви. Сього вимагає від нас доконечна потреба, яка доведе нас до остаточної побіди!

До сьої пори — висліди нашої боротьби увінчались вже дсволі гарними усьпіхами; та до повного довершення наших змагань, здійснення наших домагань і приналежних нам прав, де-де ще дуже далеко! Признати мусимо, що до сьої пори наша боротьба йде дуже важко, що на кождому ступні мусимо поносити великі жертви і майже на марне витрачувати наші сили і енергію. А що воно так є, то причиною сього є та обставина, що не всі ми стаємо до боротьби, не всі стремимо до наміченої ціли; багато між нами є ще таких, які відчужують ся від загальних змагань і воліють вигідно жити, а там і легонько простягнути руку вже по.. готове.

Сказане — хай буде „вступним словом“; а тепер декілька слів у сьому преважному ділі і до українсько-народнього учительства, тих преважних трудовиків на народній ниві.

Товариші! Чи ми всі йдемо збитою лавою, чи ми всі стремимо до вибореня рівноправности нашій рідній мові в слові і письмі, — в буденно-приватному житю і в зносинах з нашими властями?..

Ми не хочемо нікого обвинувачувати у сьому згляді; одначе рішучо заявляємо, що й ніяк не можемо толерувати лиха, яке вкорінилось між українсько-народним учительством. Народне учительство — як сівачі чільного зерна просвїти; як каменярі, без впину ламаючі скалу темряви; як піоніри, підготовлюючі поневоленому народови шлях до кращої долі — повинні і таки мусять находитись в перших рядах борців за правами рідньої мови. Бо хто, як хто, а народне учительство находить ся серед таких обставин, що може найбільше вчинити у сьому напрямі. Народне учительство живе серед народу, якого очі раз враз звернені є на нього і його вчинки. По тій причині отже мусимо дуже пильно подбати о се, щоби ми давали із себе найгарнійший примір до наслідуваня не пустими словами і фразами, а нашими вчинками, нашою громадською діяльністю. Найгарнійші слова і найпалкійші заклики преси не спричинять стільки хісна для народньої справи, що примірні вчинки даних одиниць.

Обовязком отже українсько-народнього учительства є: бути провідниками сільського і маломістечкового населеня у боротьбі за права рідньої мови і власними вчинками — примірами підбадьорувати народ у тій нестримній, розпучливій і важкій боротьбі.

Що правда, то значна частина укр. учительства з розгаром працює у сьому напрямі; на жаль, одначе, мусимо вказати й на сесю невідрадну прояву, що значна його частина апатично відносить ся до сьої боротьби, а то й параліжує ще її власними вчинками. Хто пильно читає

наші політичні часописи (ось приміром — хочаб і „Діло“), в ряди-годи і то таки доволі частенько, влучає на статейку, новинку, чи допись, п. з. „інтелігентна хрунїяда“. Зразки такої „інтелігентної хрунїяди“ найти було можна також і в нашому „Уч. Слові“, в рубриці „звіти з окр. конференцій“.

Деякі одиниці із загалу укр.-нар. учительства є дуже „відражні“ в словах, але лишень в кружку товаришів; колиж доведеться їм виступити публично, ого — вже їх нема! В таких випадках герої переминюються в трусів, або — що гірше — в підлих підлизайків і зрадників народнього діла. Доказом сього хай послужать нам такі наші окр. конференції. Мимо сього, що в часі таких конференцій кождому з учасників прислугує право промовляти рідньою мовою, — таки багато нашого укр. учительства промовляє тоді „urzędowym językiem“. Одні чинять се в тій цілі, щоби підхлїбитись інспекторам і „władzy“, та тим чином придбати собі у них всіляких „благодатий“ і зглядів, — а другі таки „страха юдейська ради“... Так одні, як і другі, чинять непростимий гріх, стають ся катами рідньої справи і колодою-перепаною в змаганях ідейних своїх товаришів.

„Гірше Ляха свої діти матір розпинають!.. Так, гірше Ляха. Бо коли нам прислугує право усюди і при кождій нагоді послуговуватись власною мовою, то і чомуж бодай в таких випадках не хочемо його вихіснувати? І чиж таким поступованєм деякі одиниці не причинюють ся до параліжованя ідейних змагань своїх товаришів, — чи вони не помагають розпинати неньки-України? А ворогам нашим у се „лишень грай“, сеж вола на їх млин!

Мало сього; багато між нашим учительством є таких, які в часі конференції зівсім голосу не забирають, бо: або у своїй рідній мові боять ся(!), а то й соромлять ся (sic!) промовляти, — а польською не хотять послуговуватись, щоби не придбати собі „почесного“ порекла „інтелігентний хрунь“. Та мимо сього та їх хрунїяда вилазить иньшим боком, бо всі ті одиниці не лишень конференційні „еляборати“, але навіть квіти на дієти пишуть по польськи!

Та йдімо дальше. Навіть в буденно-приватному житю деякі одиниці укр.-нар. учительства гальмують розвиток національного діла, вехтуючи рідною мовою. Усіх їх промахів (се дуже ніжненький термін — прим. Ред.) годі нам тутечки вичислювати, бо їх не списав би і „на воловій шкірі“; ми обмежимось лишень на найважніших, найбільше впадаючих в очи.

І так дуже значна частина укр. учительства ще й дальше пише свої щомісячні квіти на платню по польськи. А чинить се вона по тій причині, що тих квітів в ц. к. Уряді податковим не догляне аргусове око „загорілого гайдамаки“ товариша, отже дана одиниця збережеть ся перед докорами „своїх“, а чужим (хочаб і ворогам), — приподобаеть ся. Рабство — тай тільки!..

Гей, панове товариші, схаменїть ся! Не вжеж аж до сьої крайности запропащуєте свої національні почуваня? А бачили ви коли яке письмо (еляборат, квіт на дієти і платню, то що), якеб товариш-Поляк написав, або бодай підписав, по українськи? Правда що ні? І чомуж ви не берете собі із сього приміру для себе?

Товариші-Поляки, хоча й вміють говорити по українськи, а мимо сього вони тою мовою покористовують ся дуже рідко, а й то нерадо. А чому? Бо вони свою мову цїнять дуже високо, виносять і вихвалюють її понад усі мови. Противно, дехто з наших товаришів, не доцїнюючи краси й значїня своєї власної мови, здебільш послугуєть ся ворожою. Попаде такий з наших товаришів в кружок товаришів-Поляків, ого! — вже йому не повернеть ся язик по своєму.

Ми знаємо такий випадок. У одного з наших товаришів-Українців, з нагоди якогось родинного свята, зібралось було 16 осіб, між якими найшовсь один-одинісінький товариш-Поляк. І чи повірите? Ради сього одного товариша-Поляка усі цвенькали по польськи! Товариш сей вмів дуже гарно по українськи, бо є управителем школи в чисто-українському селі, де як раз викладовою мовою в школі є українська; та мимо сього він, не оглядаючись на приняті товариські форми і поведінки, на осуд із ст рони товаришів Українців — усе те знасилував, бо в чисто-українському домі і товаристві ні слівцем не відізавсь по українськи. Колиб на таке позволив собі в польському товаристві Українець, — йогоб зараз окричали „hajdamacką dziczą“ і простаком не знаючим товариських форм; але в наведеному факті се — „co innego!“*)

А скільки то разів деякі з наших товаришів посоромлять ся своєю рідною мови при всіляких иньших нагодах? В зносинах з властями і всілякими урядами, при нагоді полагоджування орудок по склепах і у ремісників і т. д. — чиж не послугуєть ся значне число наших товаришів ворожою нам мовою?

Коли таке водить ся між нами, то й не можна ніяк дивуватись, що нашою дорогою мовою усюди нехтують, висьмівають її і не признають належних її прав. А що таке ще й в нинішних часах водить ся — усьому тому ніхто стільки не винен, що ми самі. Бо і якже наші вороги мають нас шанувати, коли ми самі себе нарочно не шануємо, бо не хочемо вшанувати?!

Вправді наша мова здобуває собі серед загалу чим раз більші права горожанства, бо навіть в такому „polskiemu“ Львові найповажнійші фірми респектують її, — але заслугу сього приписати треба не загалови нашої суспільности, а лишень її частині. А що, питаємо, якби так увесь наш загал став завсїгди і всюди послуговуватись виключно лишень українською мовою? Наколиб так яким чудом до сього дійшло, то — будьте певні — незабаром наша мова гомонїлаб усюди неподільно, а ми — на нашій землі — сталиб володарами, а не нехтованими рабами, якими дехто хоче нас мати і в будучині.

На сесю тему далось би ще дуже а дуже багато дечого сказати; позаяк одначе обєм „Учительського Слова“ не дозволяє на обширнійше обговоренє даних квестій, — проте на сьому припинюємось, застерігаючи собі в другій частині сьої статі звернути увагу загалу укр. учительства ще на одну рану боляка, який вкоринив ся в тіло і душу значної частини наших товаришів. (Кінець буде).

О. Михайлишин.

АРТИКУЛ 34.

Замість арт. 9, яким самовільно переносить ся кожного нелюбого „pieszogn-ого“ учителя „ze względów służbowych“ на иньшу посаду, вводять в рух шкільні власти у своїй недостижимій помисловости другий драконський артикул шкільного закона а саме: 34, яким самовільно і брутально може кождий шкільний кацик, кождий махер в повіті, кождий шкільний радник а навіть сам віцепрезидент Р. шк. краювої, п. Гнат Дембовський, прогнати кожного учителя зі служби заводової „на зелену

*) Поведеню зг. товариша-Поляка нема що й дивуватись, бо на таке поведе не може рішитись хиба лишень такий „культурний“ наїд, яким чвалють ся наш-сусїди. Та на се є одинока рада: не запрошувати до себе, а оминати таких „культурників“, оминати на кождому кроці, не заходити з ними в дружбу, навіть не сходитись і не здоровкатись з ними. — Ред.

пашу“ себ то перенести в примусовий стан супочинку „z innych powodów ważnych“, відбираючи тим самим правні побори службові, а натомісьць вимірюючи нагнаному в сей спосіб бідолашному нуждареві жебраче прямо заосмотрене емеритальне, бо 18 К 90 с. місячно, або 63 с. денно! Справді галицьке учительство повинно виеднати для помислового кодифікатора сих двох артикулів (9 і 34) найвисший китайський ордер „чорного смока“, бо сими обома артикулами зніглював він майже всі правні користи иньших постанов сього шкільного закона і віддав на поталу, на ласку і неласку, загал учительства і на самоволю шкільним властям і інспекторським кацикам, і то без жадної, хочаб і найменшої, правної оборони. Бо послушайте, що говорить рішене Трибуналу адм. з 16. жовтня 1882, ч. 1821 в сій справі: „Przy ocenianiu stosunków przy pensjonowaniu z urzędu pozostawione jest władzom szkolnym swobodne uznanie“.

Отже лишаєть ся властям шкільним „swobodne uznanie“, чи на основі арт. 9, чи може 34, сього закона виконати бруталне насильство на учителеви і пустити його, разом з родиною, на жебрачу нужду. Сей 34 арт. — то „kapitalny środek“, для інспекторських креатур, яких собі намножила шкільна, краєва власть.

Арт. 9, так вже на всі боки прославлений, став ся нашим гнобителям за дорогий; бо закон з 1907 року наказує властям звертати перенесеному „ex officio“ учителеви кошта подорожи. виплачувати дієти йому і членам його родини; отже се вже за дорогий жарт. А при помочи арт. 34. можна не лишень позбути ся свідомого, рухливого, та ідейного учителя, — але ще й можна на ньому дещо заробити. А в сьому ремеслі майстрами є, тоті рахмаїстри з під кавок. Урвуть учителеви навіть бодай сотика, бодай два, — з чого повстає сумка ощадностей; тож і запомоги і ремунараціїки „dla poratowania zdrowia“ — є з чого признавати і уділювати...

Ба, що більше. На основі арт. 34 належить ся перенесеному в примусовий стан супочинку „z urzędu“ повні побори службові, які побирав учитель в послідньому році; бо деж він стратив здоровле, зір, слух і набавив ся ревматизму, нервози і т. д. як не в ревному сповнюваню важких, службових обовязків, в курних хатах, у вогких і грибом зжираних норах шкільних, і то при нечуваному нігде в світі переповненю тих ніби то „саль“ шкільною дїтворою по самі береги.

Алеж де там! Шкільні власти і тоті „щирі“ опікуни учительства не лишень що не признають „spensjonowanym z urzędu“ повних поборів, але уривають бідному передчасному „емеритови“ по кількасот корон під ріжними видами так, що ані руш не може ніхто дійти: якої саме методи придержувались шкільні власти при вимірі передчасному емеритови його емеритури.

Як без милосердя кривдить шкільна власть сих бідаків, се кождий зрозуміє хочаб на одному примірі.

Учитель Х. в четвертій клясі дослужив ся 1400 кор. платні, 100 кор. за управительство і чотирох додатків пятилітних в квоті 500 корон за 33 роки служби. Разом 2000 кор. сталих поборів Але комусь забажалось його „z urzędu“ перенести в примусовий стан спочинку перед дослуженем до 35 літ ще двох років, потрібних до повної емеритури. В недостачі сих двох років тратить сей бідака на емеритурі „z urzędu“ річно 350 кор. зі своїх заслужених 2000 кор., сталих поборів. Ну, але не є се буцім то ніяка кривда, бо так закон каже. Але на передчасне перенесене — то: „pozostawiono władzom szkolnym swobodne uznanie“, і воно може наступити „z innych ważnych powodów“.

Таким бруталним надуживанем сього 34. артикулу кривдить ся немилосердно не лишень самого учителя, але також і громаду, в якій

він працював, і суспільність, котрій відбирають ся ревних робітників на запустілій ниві просвіти. Але о се власне нашим гнобителям як раз і ходить, щоби як найменше було щирих і з повним пожертвоуванем відданих своїому народови учителів. Не даром же один вшехпольський шовініст сказав, що сей арт. 34. „to kapitalny środek!“... А шкільна власть дбайлива про шкільні фонди, з'єднає собі признане від шляхотського сойму, за те, що так „мудро“ вмів щадити з признаних вже і ухвалених в бюджеті фондів на „utrzymanie szkół“, хоча й з кривдою учительства. Одначе супроти такої небезпеки над'уживаня арт. 34. мусить загал учительства обдумати средства оборони.

Передівсім мусить слати меморіяли до Сойму о змодифіковане 34 артикулу і мусить постаратись о його ясну і недвозначну стилізацію.

Товариші і товаришки покривджені примусовим спенсіонованем, мусять вносити рекурс через всі інстанції. Хай проти ореченя ц. к. лікаря повітового вносять протест, хай домагають ся лікарської супер-ревізії, або хай постарають ся о таке ореченє одного з лікарів університетських клінік, — бо відомо чейже всім, що ц. к. повітові лікарі, як урядники, підлягають впливам своїх наставників, як старостів і потентатів в повіті.

До тепер лишень один повітовий лікар, йдучи за голосом совісти і свого покликаня, зважив ся був дати ореченє, що учителька вмерла з голоду, і не дав ся нічим ані відстрашити, ані наклонити до зміни сього свого ореченя; в наслідок сього одначе мусів попрацятись із своєюю урядовою посадою.

Гол. Управа „Взаїмної Помочи“ зглядно її Секція правної оборони, повинна негайно повідомити обіжником всі свої Відділи окр. і їх секції правної оборони про се, як мають ся боронити товариші і товаришки перед затїями сього грізного артикулу 34, ще небезпечнішого від арт. 9.

Про всілякі насильства, з сього приводу виходячі, хай кождий негайно з докладним описом фактів і злучених з ними подій, шле в редакцію „Учит. Слова“, в ціли прилюдного їх наклеймленя.

Програма і інструкція

для організаційної діяльності Відділів окружних Т-ва „В. П. У.“

Слаба діяльність Відділів окр. спонукала Надзираючу Раду призадумати ся над причинами сьої невідрадної прояви. Надзираюча Рада провірила, що виною недіяльності являеть ся головно недостача доброї програми і інструкційних вказівок. Много Відділів не знає попросту *що і як* робити. Щоби лихови зарадити, — зладили ми з припорученя Н. Р. нинішній реферат який частями друкуватись ме в органі Т-ва; деяка часть реферату, не надаюча ся до прилюдного оповіщення, буде дорогою обіжників розіслана окр. Виділам.

*

Головна Управа Т-ва — се осередок, суцільюючий рух, напрями і бажаня, — імпульсуючий жите Відділів окружних. На ділі одначе само жите пливе, а бодай плисти може і повинно по Відділах і то постійно, щоденно, органічно. Нам треба зорганізованої сили по повітах, а зробити се мають Відділи. Нехай-же Відділи знають, що вся програма діяльності, яку висуває центральне Т-во не буде ним виконана, лишень доля її зависіти-ме від сього, що зроблять Відділи.

Програма діяльності нашого Т-ва не є штучним зліпком бажань одиниць; вона виросла на почві дійсних, життєвих і широких потреб загалу членів: українського народного учительства, як синів нації, як учителів по званю і як людей, в нагому розуміню того слова. З огляду на се — програма мусить заключати в собі всі живі потреби народного учителя і учительки, а інструкція має вказати, що і як належить робити, щоби заспокоїти ті потреби.

ПРОГРАМА.

Потреби членів нашого Т-ва можна причислити до двох груп: одною будуть житєві, а другою станові потреби, з тим, що між ними існує все то більше, то менше ясна сполука.

До житєвих потреб членів причисляємо 1. матеріальну поміч так безпосередну, як і посередну. (Удїлюване позичок, безпроцентових-зворотних, або беззворотних підмог на случай недуги, родинних нещасть, діймаючих матеріальних страт, при всіляких оскорбляючих змінах службових відносин, на похоронні кошта, рдовичо сиротинські підмоги і стипендії на виховане учительських дітей). Акція ведена з рамени Т-ва за регуляцією платень є — можнаб сказати — справою посередної помочи матеріальної для загалу членів. Може незабаром точка тяготїня в тій акції перенесеть ся з центр. Т-ва на Відділи окружні, а не гаразд булоб тоді доперва Відділам до ньої приготовляти ся. — До посередної помочи матеріальної для широких кругів членів можна би причислити кооперативну поміч в предметі консумції. Справа та, як доспіє, буде окремо зреферована. — Природна рч, що Т-во і Відділи подавати будуть матеріальну поміч членам в міру фінансової спроможности, тому в інтересі загалу членів є прямувати до вїнування Т-ва і Відділів в якнайбільші фонди. 2. Гуманїтарна поміч членам — се житєва потреба, на яку досї мало звертало ся у нас уваги. Будова бурси для учительських дітей звязага тепер з будовою дому Т-ва, тому всі симпатії загалу, виявлені зглядом ідеї двигнення бурси ім. Б. Грінченка — належить піддержати і звернути для клича будови дому Т-ва, в якому бурса найде приміщенє. Будова учительської санаторії не лежить в силі Т-ва, зате заходи наші повинні прямувати до жаданя санаторії на кошт краю. В можности Т-ва лежить натомість виробленє полекш і знижених цїн по чужих санаторійних заведенях, кліматичних стаціях і т. д., забезпеченє на кошт Т-ва лікарів-спеціалїстів у Львові, — а Відділи окр. повинні пожурити ся забезпеченєм лікарів на своїй території, так, щоби член на случай недуги не був наражений на недостачу лікарської помочи. 3. Культурна поміч дасть ся зорганїзувати під видом бібліотек, кружків самопросьвіти, викладів, відчитів, конференцій, доповняючих курсів, наукових прогульок і т. д. 4. Товариські взаємини — се конечна житєва потреба, котру належить постійно, а умїло, звертати в ідейний бік і використувати для скріплення організації, в глибокому розуміню сього слова. Товариські взаємини виростають на сходах для організації, читаню органу Т-ва, сходах для забави і розривки, уладжуваню концертів і аматорських вистав, сусїдському пожитю і т. д. Вони постійно скріпляють нашу організацію, зсолїдаризовують загал і творять його спосїбним до виконуваня тих дїл, які входять в програму акції з'органїзованого стану.

Другою групою програми діяльності Відділів окружних обняте заспокоюване станових потреб членів. До них зачисляємо 1. горожанське становище нашого стану в національно-су-

спільному життю, — і 2. станово службові постуляти і оборону службових прав.

На сьому кінчимо есенціональний нарис програми діяльності Відділів окружних. (Далі буде).

О. Л.

Зайва морока.

Кожний учитель знає, скільки то часу марнуєть ся на т. зв. розкладанє матеріялу наукового.

Розклад матеріялу — є се призначуване із читанок шк. по кілька уступів, які мають ся переробити на даному степені, у продовж сього, а того місяця кожного року. Такий розклад має майже кождий повіт; а розклад сей товчить ся рікрічно на конференціях окружних у сьому або в тому повіті, а що кілька літ у томуж самому повіті. Кожний інспектор прямо накидує свій „розклад“. Буває й таке, що за одного сей добрий а прийде иньший, — „сей вже злий, мій ліпший“. На що і по що се? — не один з учителів питає; чи розклад приносить який хосен методі, чи улегчує працю, чи дає яку небудь користь? Якаж ціль розкладу? — Після мойої думки — се лишень марнованє часу і паперу, непотрібний і великий (нераз кільканайцять корон), видаток на закупно „розкладу“, вязанє волі чи радше свободи учителя розказом з гори, — ну і що найважнійше, один товчок більше до дратуваня і невдоволеня інспектора; бож нехай хто з нас посьміє взяти иньший уступ, замість „приписаного“, — вже є причина до інспекторської неласки. Кожний з нас бачить сю аномалію з розкладанєм матеріялу, але приймаємо її ще й руки підносимо на згоду накиненого розкладу; а в душі — в душі иньшу думку леліємо. Чи се не понижує нашої гідности, чи все маємо йти за... воловодом? Всі, як один, повинні ми заняти однакове становище у сій справі. — Правда, трапляють ся сям і там сьмільчаки, які опонують даному розкладови; але се одиниці, які навіть не можуть дати причини, чому уважають сей розклад лихим, бо і годі з'орієнтувати ся, наколи чуєть ся нараз в годині може, відчитані заголовки уступів, розложених на рік і два, та на всі степені. Наколи ходить о число уступів, маючих ся переробити в місяці, то справа дуже легка: визначити 3—4 уст. з язика викладового, — відповідну скількість з язика краєвого і реалітів, — а вже річию учителя буде вибрати уступи відповідні до місцевих обставин і індивідуальности дїтвори; сей розклад, здаєть ся мені, був би найвідповіднійшим, а одночасно чи не найрозумнійшим. Бо чиж нам ходить о число перероблених уступів, чи о вправу в читаню та писаню, о ублагородненє душі і виробленє чесних характерів? Плян науковий ц. к. Ради краєвої, — се, здаєть ся, надто вистарчаючий „розклад“; там сказано — які відомости на кождому степені має собі дитина присвоїти, а се доволі ясно. Той самий плян каже, щоби уступи перероблювати в такому порядкови, як вони є розміщені в книжці; противно — в славних „розкладах“: які там нераз скоки, (прошу лишень приглянутись їм ближе, а переконавтесь скільки уступів викидаєть ся зівсім з розкладу. Наколи сі уступи невідповідні до книжок для дїтвори, то в якій же цілі їх друкувати? Чи не ліпше булоб зменшити об'єм книжки? З сього користь булаби бодай та, що книжка сталаб дешевшою. Сих кілька слів подаю П. П. Товаришам і -кам до дальшої дискусії, а евентуально до обговореня на сходах наших кружків і сталого задецидованя в сій справі.

Як відбуваються в нас конференції окружні.

(Допись із Скольного).

Хочу поділитись із шан. читачами вісткою про окружну учит. конференцію в Сколім, яка відбулась там дня 5. жовтня с. р. На таку тему звичайно махнув би я рукою, та сього року, виймово, хочу на неї декілька слів промовити.

Треба мати на приміті, що слово — „конференція“ після нашого розуміння її, се не ідентичне з висловом, уживаним в культурному світі. Під словом конференція — тимбільше учительська — так учитель галицький, як мабуть і його власть, розуміє все иньше — тільки не саму конференцію у повному сього слова значіню. Під сим знаком відбулась і сьогорічна наша конференція. Коли минувшими роками робилось заходи бодай для вдержаня позору конференції, — то сього року навіть і у сьому ділі не завдано собі труда. Що воно саме було — годі й відгадати. Так і бачить ся, що було се щось в роді військового „befehl-y“.

Референти „говорили багато про хосенні річи“, була дискусія, пан інспектор „наказали“ і — конференція скінчена. Бо і по щож тутечки довго розводитись, коли в часі дискусії чулось з уст інспектора: „Tak, tak! Ale nie wiem, jak to przyjmie Rada szkolna krajowa“, — або: „To będzie zależało od władzy“, або: „Rada szk. kraj. na to się nie zgodzi“ і т. п. Очевидно, що на таке кождий учасник мимоволі завдасть собі питанє: „А щож саме і є ті наші конференції?“ — Чи се лишень переказуванє інтерпретованих „владзою“ законів? А чейже і ми самі гаразд знаємо, що ціла система нашого шкільного навчаня, під покровом „autonomicznych władz“, се — одна велика брехня.

Тому то ми прийшли на сьогорічну конференцію з резигнацією, „аки агнец, веден на заколеніє“, — і, хиба ось тому, „да збудет ся писаніє“...

Прикий випадок вразив нас і спричинив між нами правдиве „сочувствіє“ для інспектора нашого округа, г. Логінського. Як передше „władał biegle w słowie i piśmie“ обома краєвими мовами, так на конференції спараліжувало йому „український язик“, так, що сердега мусів навіть на українські запити і внесеня відповідати по польськи. Инакше сього не можна собі пояснити; бо, коли давнійше ц. к. інспектори (навіть польські шовіністи) не боялись говорити по українськи, то — очевидно — не було потреби боятись і „tymczasowemu zastępcy inspektora“, Лагінскаму, „твійордому русскому“. Злосливий випадок, — і тому саме ми з „полним сочувствієм для гаспадіна Лагінскаво“.

Не дасть ся заперечити, що наш п. інспектор — се людина на скрізь помислова. Видумав він іменно коротку процедуру при устному голосованю, яку повинен дати опатентувати. Вибирано комісію бібліотечну, контрольну і виділ конференційний на р. 1912/13. Статочні директори, чи віце-директори, виступали з лістами. Інспектор заряджує голосованє „за“. На поверх 100 присутних піднімалось кілька рук, а „шеф“ учительства Скільщини конклюдував: „wybrani większością głosów“...

Jacek Soplica.

Дописи з краю.

Нехтоване українською мовою і оборона її прав. З Яворова пишуть нам: Учителі Українці, в часі конференції окр., проголосили свої реферати в польській мові. Заінтерпелювані, чому не відчитали своїх рефератів по українськи, заявили, що на засіданні виділу конференційного поприходили з українськими рефератами. Перший став читати тов. Вальчик, по українськи, та ц. к. інспектор сьому спротивився, заявляючи на домаганні референтів, що „ц. к. Рада шк. кр., скликаючи конференції окр., уважає конференційні виділи своєю складовою частию і тому референти мусять у своїх рефератах послуговуватись мовою польською, як урядовою? Не було отже иньшої ради, як лишень згодитись на відчитанні рефератів по польськи. — Що такий наказ прийшов, то більше як певне (? — Ред.); бо минувшими роками деякі реферати були і по українськи відчитувані. Тоді ц. к. інспектор Фрайденберґ не робив ніяких перепон. Домаганні референтів, що вони хотіли на засіданні виділу читати свої реферати по українськи, занотовано до протоколу.*)

Одного, на що всі Українці-учителі в часі сьогорічної конференції ждали, не було, а саме: не було внесення в справі прав і оборони української мови на конференціях окружних, мимо того, що все — як слід — було приготоване. Референти-Українці заявили, що ніхто і ніякого внесення у сьому ділі не вносив, отже не було над чим і радити. Чия тут вина? Хай пояснять ті, кому сесю справу поручено. Відай до таких справ нема в нас належної, горожанської відваги. Та не тому, щоби її українське учительство не мало; так зле ще не є. Одначе справа оборони прав української мови в народньому шкільництві взагалі не повинна бути вложена лишень на саме учительство народне, над яким вічно висить меч Дамокля у виді § 9, та иньші „благодати“... Про оборону і права української мови в судівництві говорить ціла суспільність; а чейже судія-Українець має більше свободи, чим народний учитель-Українець. Докіль всі верстви нашої суспільности не піднесуть свойого домаганя у сій справі, доти праця учительства не буде такою, як треба, — а його голос і домаганя у сьому ділі — голосом „вопіючого во пустини“. Те, що сталось у нас, в Яворові, дуже неміло вразило нас всіх, — особливо тих, яких прямцює, преть ся і поступає вперед. — Та, наука не повинна йти в ліс.

З учительських віч і зборів.

Про повітове, учительське віче в Сколім — одержали ми ось яку допись:

„Маю пеха. Кілько разів берусь за перо, щоб розказати про що интересного, (бажавбим дещо веселого) а воно, бач, заєдно виходить „кваша.“ Головне — як що збираю ся писати про станові справи учительства Скільщини.

*) Такого рішення, про яке ш. дописуватель у своїй дописі згадує, ц. к. Рада шк. кр. не могла ніяк видати, — хіба спеціально для Яворівщини. Наколиб одначе і так було, то таке рішення торкалось би усіх округів і всі інспектори булиб до нього безусловно примінілись. А позаяк по иньших округах шк., в часі сьогорічних конференцій, таке не водилось, проте й виходить, що яворівський ц. к. інспектор на власну руку відкликав ся на мнине рішення ц. к. Ради шк. кр. — Редакція.

Вічевий комітет скільського учительства, зреформований у своєму складі, постановив — що віче відбуде ся дня 1-го падолиста с. р. о год. 11. в сали магістрату. Всіх разом і кожного з осібна повідомлено про се. „Прийшов“ день віча і явило ся учительство... аж 33 особи. Крім тих були: П. П. староста, інспектор шкільний і посажник міста. Відчитано реферати: Янчевського (по польськи) про платню і Івасікова про прагматику службу (по українськи). Референти удостоїли ся подяки за се, що отворили вічевикам очи на „стан“ нашого „стану.“ Відомі резолюції ухвалено. Принято внесене додаткової резолюції, в якій зібране учительство висказує Головному Комітетови вічевому повне призначення і подяку за енергічне ведення справи учительства і висказує заяву, що готове на кожний його поклик і приказ.

Тепер повічеві рефлексії:

Може бути що я хорий на селезінку і з тої причини бачу все в чорніших красках; так як воно вже й не є — прошу Шан. Читачів мати про нас ліпше поняття, чим ми самі про себе можемо мати. Але — *ad rem!* Передівсім — куди дівались дві третини прочого учительства, яке не явилось на вічу?

Очевидно на сей день мусіло припасти жениханя, сватаня, родини, похорони і ще чого доброго з родинних торжеств. А більша частина — таки лінувала ся. Повне оправдане.

А проте, як каже голова нашого окр. Відділу „Вз. Пом.“ — ніхто не лінував би ся витягнути лабку по „dodatki“. Як се буде виглядати, Панове і Пані, які усуваєтеь від борби нашого стану, як що прочита „собратія“ своїм коштом, трудом, змаганнями добуде (не доведи Господи!) якого поліпшення, а Ви будете спокійненько споживати те, що добулось чужими силами? Як се буде можна назвати? Чи не буде се для Вас милостиною? Хотівбим дрібку розписатись про заячосердіє деякого з панів комітетових нашого віча, але дам спокій; бо ануж опибнеть і заячосердієм назву те, що було тільки „lojalność“? Факт зістане одначе фактом, що у більшій кількості нашого (розумійте скілького) учительства, так з комітету як і з поза, домінує принцип: „Покірне теля — дві мами ссе“.

На прикінці згадаю, що з панів послів, яких ачейже „тіснійший“ комітет мусів запросити, відгукнув ся нашій справі тільки посол Др. Петрушевич депешою. Прочі два панове посла М. Левицкий і „славний“ Левенштайн благородно зигнорували нас.

Та цитьтеж, Панове! Колись буде і сироті празник! А може і вони оправдані(?)

По шож возити ся, наче сірий кіт з оселедцем, із станом, який не знає своєї вартости?..

Жовківщина. Округ наш належить до тих щасливих, що в ньому є 62 учителів Русинів. Якби так Русинів свідомих, ідейних, — таж се сила! — але де-де, до сили далеко нам еще, бо між нами 2 одушевляєть ся істинно-руськими ідеями, 8 причислює себе до Польонії, а більшість — страха ради — сидить тихо тихесенько у своїх дірах, не витикаючи нікуди носа. Лишень жмінка, бо 27 почуваеть ся до товариської солідарности і є членами Тов. „Взаїмна Поміч“. Із спомагаючими — числить наш Відділ 29 членів. В році 1911|12 відбули ся сходи сього Відділу в Мокротині, Деревні і Любели, при досить численній участі членів. На сходинах тих обговорювано актуальні справи нашого товариства і відбували ся відчити на слідуєчі теми: „О справі українській і Україні“. — 2.) „Вага народної школи в напрямі освідомлення народних мас“. 3.) „Борба о грамотність“. При нагоді сходи зібрано кожного разу якусь квоту на „Рідну школу“ і будову бурси в Жовкві. — Конечно тиснеть ся мені під перо слівце

до тих П. Товаришів-боягузів, (даруйте сим разом за вислів, може в короткому часі доведеть ся його відкликати, що з приємністю вчиню, або подати Ваші прізвища до відома загалу, а тим слівцем є: наберіть відваги і чести народної та станової і ставайте в наші ряди, бо задля заслуги сидження в дірах не станете міністрами, ані навіть гофратами; а то й далеко Вам до ранг інспекторських, лишень будете ціле жите такими самими учителями як тепер, але на добавок з клеймом ренегатів-рабів. — *О. Л.*

Вісти з Відділів окружних.

Дня 1. XII. 1912 р. відбулись загальні збори окружного Відділу „Взаїмної Помочи учит.“ в Надвірній, при участі 17 членів. На зборах тих вибрано новий Відділ, до якого увійшли: Микола Чесник, як голова; Іван Лилик, як скарбник; Юрко Покеза, як писар — і Матій Остапчук, як контрольор. — Тов. Іван Лилик, завізвав зібраних членів до організації і спільної праці.

Перемишль. По чотири — чи п'ятирічному здоровому сні пробудив ся вкінці Відділ „Взаїмної Помочи“ тутешного округа; але до сього треба було аж дописи в „Ділі“, бо устні пригадування членам Відділу були безуспішні.

Перші ознаки життя були слабкі, бо на Загальних Зборах дня 19. падолиста 1912 явилось усього навсього 10 членів.

І самі збори були надто млаві; якби не делегат зі Львова п. Стронський, не знать — чи хто забиравби й голос. По проголошеню ціли організації уч. а спеціально укр. п. Ствонським, вибрано через аклямацію новий Відділ. Може через невідповідно вибране місце зборів, а може через спізнену пору, а з сього впливаючий поспіх, був причиною, що Відділ не відбув свого засідання і не назначено докладно речення слідуєчих сходин.

Позаяк була конечна потреба якось зарадити тій оспалости тутешного учительства (чого найліпшим доказом є сьогорічна конференція, справа з квітами, сьогорічне віче учит., належане до „Ogniska“) і як назначити слідуєчі сходини, то присутні в Перемишлі дня 1 грудня члени в числі вісім, зібрали ся на „Бесіди“. Чи то було засідання Відділу, (без голови) чи членські сходини, досить, що постановлено в ціли з'єднання як найбільшого числа членів — розіслати до кожного учителя (ки) Українця тут. окр. окремі тепленькі відозви, бо саме оголошене в „Ділі“ і „Вістнику перемишльким“ признано за неvistарчаючим. („Діло“ не кождий передплачує а „Вістник“ ще меньше.) Слідуєчі сходини назначено на день 1. січня 1913.

Але позаяк виринула важна справа, а іменно: вислане делегата на З'їзд Шкільний у Львові — тож скликано сходини на день 15 грудня 1912. Явилась вже більша скількість членів, бо 12 (деякі зовсім нові). Вибрано делегатом голову Відділу п. Пушкара.

Дискусія на сходинах була оживлена, піднесено між іншими справу рефератів на сходинах. На слідуєчих сходинах, дня 12. січня 1913 рішено по звіті делегата із з'їзду шкільного урядити спільну просфору в салях школи ім. М. Шашкевича, де відбувають ся наші сходини.

Взагалі на послідних зборах слідне було заітересоване членів, і є надія, що наколи в такому темпі піде дальше розвій нашого Відділу, незабаром і ми станемо на рівні з іншими Відділами *Вз. П.*

Закордонна Україна

(Декілька дат із шкільництва і життя-буття вчителів).

Незавидна доля. Вчителі початкових, народних шкіл в Київщині переживають важкі хвилі, з причини нужденної платні. Коли вчитель не семейний, він все таки як-небудь перебиваєть ся; колиж обсяде семья, вчитель і руки опускає: діти ростуть, а гроший недостає не тільки на се, щоб віддати дитий в школу вчитись, а навіть на одєжину та харч.

Вчительський інститут. Миколаївська рада обговорювала питане про відкритє в місті вчительського інституту. Місто обіщє дати будинок на інститут і 2000 карбованців щорічної запомоги.

Підвисшенє платні. Валківське повітове земство ухвалило підвисшити платню вчителям земських шкіл. Перший додаток виноситимє після трьох років служби — 30 карб. (до основної платні — 360 карб.), другий через три роки після першого — 60 карб., третий через сім років після другого — 75 карб. і четвертий через 7 років після третього — теж 75 карб. Таким чином через 20 років служби платня побільшить ся до 600 карб.

Земство проти вчителів. Вчителі та вчительки земських шкіл на Чернигівщині просили земства, щоб їм придано до місячної платні по 5 карб., бо вони бідують. Земські збори лишили це прохання без всяких наслідків, бо, після їх думки, вчителі й так багато грошей одержують за свою працю. (Щось наче у нас, в Галичині, непричком сказавши. Цікаві ми знати: чи тамошні „покровителі“ брали собі примір у сьому ділі від наших „pajserdeczniejszych“ — чи vice versa? — Ред.) — („Рада“).

Учительський дим. Катеринославське товариство нар. вчителів рішило збудувати величезний учительський дим, в якому б найшли приміщене: Приют для приїз-ших вчителів, музей, бібліотека, канцелярії і відділ на відчити. Потрібний кошт — 20.000 карб. — задумують зібрати шляхом оподаткованя ся нар. учительства. (А коли ми, галицьке укр. учительство, вступимо в сліди катеринославських товари-шів? — Ред.).

Освіта на Харківщині. На Харківщині в 1911 р. було 1056 земських шкіл, в яких вчилось 74.326 хлопців та 26.081 дівчат, — а всіх 100.407 душ. Найбільше шкіл у вовчанському і харківському повіті, найменше в старобільському та ізюмському. Сього року задумують відкрити на Харківщині біля 300 нових шкіл і підви-шити вчителям платню до 400 карб.

Національна самосвідомість. В селі Антонівці, звенигородського повіта (на Київщині), сеняне, постановили будувати школу, вдались з проханням до місце-вого поміщика, д. Є., дати землі під школу. Поміщик відповів, що землі під школу дасть лишень під тою умовою, коли земство отворить українську школу, бо сього-часна школа з нерідною мовою не приносить хісна нашому народови.

Учительська безправність. Здаєть ся не можна найти ні одної професії, за якою був би такий пильний догляд — як за нар. учительством. Вистане учите-леви бодай дрібку вихилитись поза рамці „шкільного навчання“ — щоб попасти під осуд „непевної“ людини. Взяти хочаб кооперацію. Участь учителів тут дуже пожа-дана для розвитку самої справи, і небезпеки для держави, здавалось би, не може бути від сього ніякої. Але факти з життя не те кажуть. В зміївському повіті (на Хар-ківщині), прим. увільнено багато учителів за те, що вони брали участь в коопера-тивних справах на селі, та улаштовували наукові екскурсії для селян; при сьому не взято навіть на увагу і те, що багато з них вже давно з успіхом працювало в школі. Так, уч. І. Зозуля, вчителював 31 рік, уч-а Е. Зозуля — 24 р. теж увесь час в одній школі, уч. Захарьїн 25 років, уч. Г. Колесниченко 8 років і т. д. — Ва-сильківська шкільна рада, на Київщині, теж заборонила церковно-парохіяльним вчи-телям брати участь в кооперативних т-вах підчас навчання в школі, бо се, на її дум-ку може бути перепоною в шкільних занятях*). — („Світло“).

В С Я Ч И Н А.

З нагоди Різдва Христового — пересилаємо усім членам „Вз. Пом.“, пер-редплатникам, читачам і прихильникам „Уч. Слова“, як і усьому українському нар. учительству так по сей, як і по той бік кордону, — щирі бажаня: Веселих Сввят, а там і щасливого нового Року! — Редакція.

Пригадуєсь, що звіти з річної діяльності Відділів окружних мають бути до 15. січня відіслані Дирекції!

Замок князів Острожських. На основі найвисшого дозволу — дня 22. жовтня 1912 р., передано „Братству ім. князів Острожських“ замок в городі Острозі. В сьому замкові буде міститись музей, історична бібліотека, та саля для народних читань про жите та діяльність князів Острожських. Сей замок збудованс ще в XV. столітті. — („Рада“).

Опять заказ „опіки“ властей над нар. учительством. Дня 18. падоли-ста 1912 р., в канцелярії ц. к. Ради шк. окр. в Кракові, влучним вистрілом з ре-вольвера в серце, позбавила себе життя уч-а, Болеслава Возняковска. Причиною са-моубійства бл. п. Вознякової — була недостача мешканя в Костельниках під Крако-вом, де бл. п. повнила вчительську службу. В недостачі людяного мешканя — му-сіла вона мешкати в діравій, старій стайні. Не будучи в спроможі так даль-ше нуждувати і доходити день на день з Кракова до своєї школи, — бл. п. вне-сла до ц. к. Р. Ш. О. представлене у сьому ділі з одночасним донесенем, що пере-стає вчити, піддаючись до розпорядимости властей. — Та замість помочи із сторони своєї властей, бл. п. одержала дня 16. XI. 1912 з ц. к. Р. Ш. О. письмо із загрозою,

*) Зівсім наче в нас, у Галичині. Не встигне учитель заглянути крізь вікно до читальні — вже донос на нього готовий; не встигне він задумати вчинити якесь добро своєму народови (поза школою), хочаб ось в справах просвітно-економіч-них, ого — вже § 9. „в руху“ і вчитель нечаяно припинюєть ся десь під Skawin-ою, або Woschn-єю! Як бачимо — то під тим зглядом укр.-нар. учительство усюди буває пригнічуване. І колиж приїде кінець тим безправствам? — Редакція.

щоби безпроводочно вернула на посаду, в противному бо разі під паде доходженням дисциплінарним за самовільне „opuszczenie“ посади. Отсе письмо рішило про остаточну її долю: прийшла до канцелярії ц. к. інспектора Спіса, а не заставши його тамечкиж, — влучним вистрілом перетяла пасмо свого молодечого житя — горя... Найшла для себе — як пише „Szkolnictwo“ — „мешканє“, але... на краківському кладовищи!..

Подія ся — промовляє сама за собою

Нерівна мірка. „Gazeta wieczorna“, в ч. 1008, пише: Секція промислової Ради у Відні занималась при кінці падолиста с. р. ділом реформи „Закону про робітничі мешканя“. Секція заявила рішучо за тим, щоби поверхня робітничих мешкань рівнялась максимум 80 m² і то без бічних убікацій, приналежних до кожного мешканя. — Ось і маємо наглядний примір на доказ, як дбають чужі власти про своїх робітників, а як наші „najserdecniejsi“ про нас, нар. учительство, із середнім образованием! І де саме, в Галичині, мешканє учителя має 80 m²? — Але — „to co innego!“.

Тов. „Видавничя Спілка укр. учительства“ в Коломиї просить помістити в найбільшому числі „Учительського Слова“.

При ліквідації видавництва „Прапор“, показалось, що багато Вп. Товаришів вплатило більше як піврічну пренумерату за 1912 — а ще більше в пренумераті зістало довжним. Всім, хто надплатив Видавничя Спілка звернула на жаданє гроші, або вислала жаданий товар, або вписала сю надплату на довг. Однак дуже багато Товаришів і Товаришок завинивши нераз по 4, 8 і більше корон доси ще того довгу не звернуло. Тож просимо дуже сею дорогою, щоби були ласкаві залеглу передплату за „Прапор“ конечно до кінця с. р. влатити, бо а інкше Вид. Сп. приневолена буде їх заскаржити до суду і сею дорогою сі невеликі належитости стягати з непотрібними коштами і клопотами „Прапор“ все був дефіцитованим видавництвом, тож Сі Вп. Товариші повинні соромитись натягати свою інституцію.

Нова українська часопись. У Львові почала виходити нова українська, народна часопись „Добра Новина“, присвячена ширеню просвіти і науки, та суспільним і господарським справам. Адреса редакції і адміністрації: „Добра Новина“, у Львові, ул. Різьбарська, 5. (Lemberg, Austria). — Звертаємо увагу на оголошенє „Доброї Новини“, поміщенє в нашому журналі.

На прохання п. Дмитра Беча, учит. в Довгім, заявляємо отсим прилюдно, що він не є автором дописий з Дрогобиччини, поміщених в ч. 3. „Учительського Слова.“ Редакція „Учит. Слова“.

Спростованє на допись, поміщену в ч. 3 „Учительського Слова“ п. з. „Дрогобич — Окружна конференція“.

Автор сеї дописи, подаючи зміст нарад конференційних, та вислід вибору делегата, згадав м. и. що також і я не явив ся на конференції певно з висшої політики, а тим самим причинив ся, що ворожий нам кандидат, вшехполяк Яніцькі, відразу ликував.

На се мушу відповісти, що причиною моєї неприсутности була слабість, котра прикувала мене до постелі, се може ствердити п. Іссик, учитель з Модрича, котрий нарочно прибув з рамени Президії Учительських Зборів, та повідомив, що мене поставлено кандидатом на делегата до Ради шк. окружної. В кінці заявляю, що понад усе дороге мені довіре Учительства, а тим самим не відказав би я ся від сповнення народного обовязку. — *Методий Билинський*, управ. школи в Трускавци.

Переписка Редакції.

Усім авторам і дописувачам подаємо до відома ось що: Всілякі статі, головнож дописи, просимо писати звязко, читким письмом і лишень на одній сторінці (з маргінесом), бо в нас не має часу на переписуванє. Надіслані рукописи звертаєть ся лишень на виразне застереженє і за надісланєм марок почт. на оплату посилки. Рукописи, не пригожі до друку, а яких звороту не застережено, — нищать ся безпроводочно. Всіх авторів і дописувачів, надсилаючих нам свої рукописи, просимо о заподаванє своєї точної адреси (імя, прізвище, зване, місцевість, і послідна почта.) — *ВП. Я. С-к*: Непригоже; справа загально відома і основнійше оброблена. Може шось иньшого? *ВП. А. Мус-ич*: Ваша статя: „Гр. Ш-к а учит постуляти“ — не на часі, де-де припізнена, хоча й добра. 2) „Бодай згоріла...“ — неможлива в такій формі. Третя статя ще найліпша і ми її вихіснуємо в своєму, часі. Можеб ви з перших двох дещо витягнули і зіставили дещо нового? Шкода, щоби такі здорові думки і вислови пропадали у сьому, чого не можна вихіснувати.

Приймаєть ся передплата на 1913 рік

НА УКРАЇНСЬКУ ГАЗЕТУ

„РАДА“

рік видання осьмий.

„Рада“ газета політична, економічна і літературна, виходить у Києві щодня окрім понеділків і днів після великих св'ят.

„Рада“ дає огляди життя політичного; друкує фейлетони, а також статі критичні і твори красного письменства.

„Рада“ буде подавати звістки і статі про життя культурне, економічне і політичне, про здобутки і втрати, яких зазнає український нарід за кордоном Росії: в Галичині, Буковині, в далеких кольоніях: в Канаді, в Сполучених Державах, в Бразилії. Доля та життя наших переселенців в Сибірі, на Кавказі знайдуть також освітлене на сторінках „РАДИ“.

До співробітництва в „РАДІ“ запрошено визначніші літературні і наукові сили.

„Рада“ має власних кореспондентів в Державній Думі, в Державній Раді, а також в політичних центрах Європи, в Лондоні, Парижі, Римі, Відні, Празі, Львові, Чернівцях і у всіх визначніших містах України по сей і по той бік кордону.

В 1913 р. „РАДА“ друкуватиметь ся новим, виразним і вузким письмом, і материялу буде входити в кожде число значно більше.

Передплачувати „Раду“ в Австрії найліпше через поштові уряди, бо тоді передплата виносить стільки, що і в Росії т. е. 6 руб. = 15 К. 24 с.

Ксждий передплатник може одержати з адміністрації „РАДИ“ за 6 руб. „Словник української мови“ зібраний ред. журн. „Кіевская Старина“, преміюваний Рос. Академією Наук і виданий під редакцією і з доповненнями Б. Грінченка, в 4-ох великих томах. В книгарнях словник сей продаєть ся по 8. руб. без пересилки.

Адреса редакції і головної контори: у Києві, Велика-Підвальна вул. ч. 6. біля золотих Воріт.

40 No. No.
въ годъ и
3 безплатны
приложенія.

Открыта Подписка на 1913 г.
на ЕЖЕНЕДЪЛЬНЫЙ профессиональ-
ный и общественно-педагогическій
журналъ

Москва,
VIII годъ
изданія.

„НАРОДНЫЙ УЧИТЕЛЬ“

Съ 1912 г. журналъ выходитъ ЕЖЕНЕДЪЛЬНО, кромѣ лѣт-
нихъ мѣсяцевъ.

Въ журналѣ участвуютъ видные дѣятели по народному образованію.

Въ составъ сотрудниковъ вошли: И. С. Абрамовъ, В. А. Анзимировъ, А. Н. Ачкасовъ, гр. Бобринская, И. П. Бѣлоконскій, В. П. и Э. О. Вахтеровы, А. Г. Вязловъ, А. Ф. Волошинъ, Д. И. Дорошенко, И. Я. Дриликъ, Я. И. Душечкинъ, С. А. Ефремовъ, Фт. О. Жаровъ, Б. Н. Звонаревъ, Е. А. Звягинцевъ, Я. Ф. Зеленковичъ, С. А. Золотаревъ, В. Зельгеймъ, А. Е. Ивашкинъ, А. П. Ивашенко, В. В. Кирьяковъ, В. С. Костромина, М. А. Крылова, К. Ф. Лебединцевъ, С. И. Лисенко, А. А. Локтинъ, Н. Д. Лубенецъ, Т. Г. Лубенецъ, Д. Е. Любченко, Н. А. Малиновскій, С. П. Мельгуновъ, Ф. П. Матушевскій, В. С. Мурзаевъ, А. Б. Петрищевъ, А. Н. Проппер, д-ръ Г. И. Ростовцевъ, С. С. Раецкій, вр. М. П. Рашковичъ, Н. Е. Румянцевъ, Л. Н. Рутценъ, С. Ф. Русова, И. Н. Сахаровъ, Н. А. Скворцовъ, В. В. Симоновскій, Б. Е. Сырофчковскій, О. Н. Смирновъ, С. О. Сѣрополко, д-ръ П. П. Тутышкинъ, Г. А. Фальборкъ, Св. Хатунскій, Н. В. Чеховъ, Е. Г. Шольпъ, М. Л. Цитронъ и др.

Всюду собственные корреспонденты. Живая связь съ народнымъ учительствомъ и земскими дѣятелями. Разнообразныя иллюстраціи.

Постоянные отдѣлы журнала:

I. Вопросы народнаго образованія въ Государственной Думѣ. II. Въ учительскихъ обществахъ. III. Хроника народнаго образованія. IV. Изъ жизни заграничной школы. V. Народное образованіе въ земствахъ и городахъ. VI. Внѣшкольное образованіе. VII. Педагогическое обозрѣніе. VIII. Сообщенія съ мѣстъ. IX. Новости педагогической, учебной, дѣтской и народной литературы. X. Справочныя свѣдѣнія по народному образованію. XI. Въ помощь самообразованію. XII. Среди книгъ (библиографія). XIII. Школьная практика. XIV. Письма въ редакцію. XV. Почтовый ящикъ.

Въ 1913 г. всѣ годовые подписчики получаютъ бесплатно 3 приложенія:

- 1) 20 Лекцій Н. Е. Румянцева по педагогической психологіи (въ 1-мъ полугодіи)
- 2) Календар-Справочникъ (2-ую часть — справочникъ 286 стр. при No 1.
- 3) Альбомъ (настѣнныхъ) портретовъ знаменитыхъ педагоговъ

Подписаная цѣна — 3 руб. — со всѣми приложеніями. Допускается разсрочка: при подпискѣ 2 руб. и 1. руб. къ 1 апр. За границу 5 руб.

Адресъ ред. Москва, Тварская застава, Царскій, д. 4.

Подписавшіеся до января получаютъ No. No. за декабрь безплатно.

Редакторъ О. Н. Смирновъ.

Издательница Л. П. Смирнова.